

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. sausio 17 d.*

„Reglamentas (EB) Nr. 562/2006 — Taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksas (Šengeno sienų kodeksas) — Tariamasis teisės į tai, kad būtų gerbiamas žmogaus orumas, pažeidimas — Veiksminga teisminė gynyba — Teisė kreiptis į teismą“

Byloje C-23/12

dėl *Augstākās tiesas Senāts* (Latvija) 2012 m. sausio 11 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2012 m. sausio 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje, pradėtoje

Mohamad Zakaria,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai A. Rosas (pranešėjas), E. Juhász, D. Šváby ir C. Vajda,

generalinis advokatas Y. Bot,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Latvijos vyriausybės, atstovaujamos I. Kalniņš ir I. Nesterova,

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. Wils ir A. Sauka,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – chartija) 47 straipsnio ir 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 562/2006, nustatančio taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 105, p. 1), 6 straipsnio 1 dalies ir 13 straipsnio 3 dalies išaiškinimu.

* Proceso kalba: latvių.

- 2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant M. Zakaria pateiktą skundą dėl atsisakymo patenkinti jo prašymą atlyginti žalą dėl viešojo administravimo subjekto veiksmų jam kertant Latvijos sieną.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Reglamento Nr. 562/2006 20 konstatuojamoji dalis suformuluota taip:

„Šiame reglamente gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma [Chartijoje]. Jis turėtų būti įgyvendinamas laikantis valstybių narių įsipareigojimų, susijusių su tarptautine apsauga ir negražinimu.“

- 4 Šio reglamento 6 straipsnyje „Patikrinimų kertant sienas atlikimas“ sakoma:

„1. Sienos apsaugos pareigūnai, vykdydami jiems pavestas pareigas, visapusiškai gerbia žmogiškąjį orumą.

Visos priemonės, kurių imamasi minėtiems pareigūnams vykdant pareigas, yra proporcingos tokiomis priemonėmis siekiamiems tikslams.

2. Atlikdami patikrinimus kertant sienas, sienos apsaugos pareigūnai nediskriminuoja asmenų dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos.“

- 5 Minėto reglamento 13 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Asmenys, kuriems buvo atsisakyta leisti atvykti, turi teisę apskūsti sprendimą. Skundai nagrinėjami pagal nacionalinę teisę. Trečiosios šalies piliečiui raštu nurodomi kontaktiniai centrai, kuriuose galima gauti informacijos apie atstovus, kompetentingus pagal nacionalinę teisę veikti trečiosios šalies piliečio vardu.

Skundo padavimas nesustabdo sprendimo atsisakyti leisti atvykti galios.

Nepažeidžiant jokios kompensacijos, paskirtos pagal nacionalinę teisę, atitinkamas trečiosios šalies pilietis turi teisę į perbraukto atvykimo spaudo arba į kitų perbraukimų ar papildymų korekciją, kurią atliktą sprendimą neleisti atvykti priėmusi valstybė narė, jeigu išnagrinėjus skundą būtų nustatyta, kad sprendimas neleisti atvykti buvo nepagrįstas.“

Latvijos teisė

- 6 Imigracijos įstatymo (*Imigrācijas likums, Latvijas Vēstnesis*, Nr. 169, 2002 m., p. 2744) 20 straipsnyje nustatyta:

„1. Užsieniečiai turi teisę sprendimą atsisakyti leisti atvykti į Latvijos Respubliką apskūsti diplomatinėje atstovybėje per 30 dienų nuo jo priėmimo.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytą skundą nagrinėja Valstybės sienos apsaugos tarnybos vadas arba jo įgaliotas pareigūnas ir jo priimtas sprendimas negali būti skundžiamas.“

- 7 Faktinių aplinkybių atsiradimo momentu galiojusios redakcijos Administracinio proceso kodekso (*Administratīvā procesa likums, Latvijas Vēstnesis*, Nr. 164, 2001 m., p. 2551) 76 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Dėl administracinių aktų gali būti paduodamas skundas hierarchiškai viršesnei tarnybai. Įstatymuose ar Vyriausybės nutarimuose gali būti nurodyta kita valdžios institucija, kuriai galima paduoti skundą dėl atitinkamo administracinio akto. Jei tokia institucija nenumatyta arba jeigu ji yra Vyriausybė, skundas dėl administracinio akto gali būti paduodamas tiesiogiai teismui.“

- 8 Šio kodekso 89 straipsnyje „Valdžios pareigūnų veiksmai“ nustatyta:

„1. Valdžios pareigūnų faktiniai veiksmai – tai veiksmai, kurie neįgyja teisės akto formos ir kuriais sukuriama faktiniai padariniai, jeigu fizinis asmuo turi teisę į šiuos veiksmus arba jeigu jais buvo arba gali būti padaryta žala jo asmens subjektinėms teisėms ir teisėtiems interesams. Valdžios pareigūnų procesiniai veiksmai (neturintys galutinio pobūdžio) nelaikomi faktiniais veiksmais.

2. Faktiniais veiksmais taip pat laikomi valdžios pareigūnų neveikimas, jeigu jie pagal įstatymą privalėjo arba privalo atlikti veiksmą, ir valdžios institucijos išduota pažyma.“

- 9 Minėto kodekso 92 straipsnyje „Teisė gauti žalos atlyginimą“ nustatyta:

„Kiekvienas asmuo turi teisę į turtinės ir asmeninės žalos, kurią jis patyrė dėl administracinio akto arba valdžios pareigūnų faktinių veiksmų, atlyginimą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 10 Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, 2010 m. lapkričio 28 d. M. Zakaria lėktuvu skrido iš Beiruto (Libanas) į Kopenhagą (Danija) per Rygą (Latvija). Asmens tapatybės dokumentas, kurį turėjo M. Zakaria, yra Libano Respublikos išduotas Palestinos pabėgėlio kelionės dokumentas. 2008 m. lapkričio 27 d. šis asmuo gavo leidimą nuolat gyventi Švedijoje, kur, kaip pats teigia, gyvena jau 10 metų ir yra pradėjęs šios valstybės pilietybės įgijimo procedūrą. Jis keliavo į Kopenhagą, nes jo gyvenamoji vieta, kuri yra Lunde, lengviau ir greičiau pasiekama iš Kopenhagos.
- 11 Rygos oro uoste pasieniečiai patikrino M. Zakaria tapatybės dokumentą ir galiausiai leido jam atvykti į Latviją ir valstybę, 1985 m. birželio 14 d. Konvencijos dėl Šengeno susitarimo, sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybės dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9), pasirašytos Šengene (Liuksemburgas) 1990 m. birželio 19 d., šalių, teritoriją. Vis dėlto M. Zakaria teigė, kad jo dokumentus tikrinę pareigūnai elgėsi šiurkščiai, arogantiškai ir pažeidė žmogaus orumą. Dėl laiko, kurio prireikė šiam patikrinimui, jis pavėlavo į skrydį į Kopenhagą.
- 12 Kadangi nesutiko su Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnų elgesiu tikrinant dokumentus ir manė, kad dėl pasieniečių elgesio patyrė neturtinės žalos, M. Zakaria pateikė skundą Valstybės sienos apsaugos tarnybos vadui ir pareikalavo 7 000 LVL žalos atlyginimo.
- 13 2011 m. vasario 28 d. šio vado priimtu sprendimu Nr. 25 šie pareigūnų veiksmai ir juos atlikus priimtas administracinis aktas – leidimas tranzitu vykstančiam M. Zakaria atvykti į Latvijos Respublikos, valstybės narės, kuri yra minėtos Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo šalis, teritoriją – pripažinti teisėtais. Tačiau pareiškėjo prašymas, kiek jis susijęs su žalos atlyginimu, buvo atmestas.

- 14 M. Zakaria kreipėsi į *Administratīvā rajona tiesa* (Apylinkės administracinis teismas) ir prašė pripažinti faktinius Valstybės sienų apsaugos tarnybos veiksmus neteisėtais ir priteisti 7 000 LVL dydžio asmeninės ir neturtinės žalos atlyginimą.
- 15 2011 m. kovo 29 d. *Administratīvā rajona tiesa* nutartimi M. Zakaria skundą atsisakyta priimti, nes jis nepriskirtinas administracinių teismų kompetencijai. Nutartis pagrįsta tokiais toliau išdėstytais argumentais.
- 16 Minėto teismo nuomone, Imigracijos įstatymo 20 straipsnyje nurodyta, kad užsieniečiai turi teisę sprendimą atsisakyti leisti atvykti apskūsti diplomatinėje atstovybėje per 30 dienų nuo sprendimo atsisakyti priėmimo. Skundą nagrinėja Valstybės sienos apsaugos tarnybos vadas arba jo įgaliotas pareigūnas ir jo priimtas sprendimas negali būti skundžiamas.
- 17 Nesant galimybės kreiptis į teismą dėl atsisakymo leisti atvykti į Latviją, teismas taip pat negali nagrinėti skundo dėl pripažinimo, kad priimant sprendimą leisti atvykti į šią valstybę narę pažeistos procedūros taisyklės.
- 18 Reikalavimas atlyginti žalą negali būti pripažintas atskiru prašymu, nes yra neatsiejamas nuo pagrindinio reikalavimo. Vadinas, nesant pagrindinio reikalavimo, reikalavimas atlyginti asmeninę ir neturtinę žalą yra nepriimtinas ir taip pat turi būti atmestas.
- 19 M. Zakaria dėl *Administratīvā rajona tiesa* nutarties pateikė atskirąjį skundą. *Administratīvā apgabaltiesa* (Apygardos administracinis teismas) patvirtino apylinkės teismo nutartyje pateiktus motyvus. Tačiau šis teismas pripažino, kad jei pareiškėjas mano, jog Valstybės sienos apsaugos tarnybos pareigūnai pažeidė jo garbę ir orumą, jis gali pateikti ieškinį dėl žalos atlyginimo bendrosios kompetencijos teismui.
- 20 M. Zakaria *Administratīvā apgabaltiesa* nutartį apskundė *Augstākās tiesas Senāts* (Aukščiausiojo Teismo Senatas). Šiame skunde nurodyta, kad pareiškėjas siekė ne sprendimo leisti atvykti į Latvijos teritoriją peržiūrėjimo, o apskūsti teismui būtent faktinius sienos apsaugos pareigūnų veiksmus, atliktus priimant sprendimą, bet nesusijusius su juo. Jis taip pat tvirtina, kad šie faktiniai veiksmai patenka į Administracinio proceso kodekso 89 straipsnyje įtvirtintą apibrėžtį.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs *Augstākās tiesas Senāts* nurodo, kad nesant galimybės administraciniame teisme apskūsti Valstybės sienos apsaugos tarnybos vado sprendimo ir atsižvelgiant į tai, kad M. Zakaria skundas pateiktas dėl veiksmų, atliktų vykdant administracinę procedūrą, prašymo dėl žalos atlyginimo taip pat negalima nagrinėti civilinio proceso tvarka. Tačiau jis abejoja, ar su Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalies nuostatomis suderinamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias asmuo neturi teisės apskūsti sprendimo teismui arba institucijai, kurioje būtų garantuojamas instituciniu ir funkcinu požiūriu nepriklausomas ir objektyvus skundo nagrinėjimas.
- 22 Be to, šis teismas abejoja, ar Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalimi užtikrinama teisė pateikti skundą tik tuo atveju, kai asmeniui atsisakyta leisti atvykti į atitinkamos valstybės teritoriją, ir mano, kad asmuo turi teisę ginčyti vykstant procedūrai padarytus pažeidimus, be kita ko, pasikėsinimus į žmogaus orumą, net ir tuo atveju, kai administracinis sprendimas yra palankus.
- 23 Atsižvelgdamas į tai, *Augstākās tiesas Senāts* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar <...> Reglamento (EB) Nr. 562/2006, <...> 13 straipsnio 3 dalyje asmens teisė pateikti skundą numatyta ne tik dėl atsisakymo leisti atvykti, bet ir dėl pažeidimų, padarytų per sprendimo leisti atvykti priėmimo procedūrą?

2. Jei atsakymas į 1 klausimą yra teigiamas, ar minėta teisės nuostata, turint omenyje Reglamento Nr. 562/2006 20 konstatuojamąją dalį ir 6 straipsnio 1 dalį bei <...> Chartijos 47 straipsnį, reikalaujama, kad valstybės narės garantuotų realią galimybę pateikti skundą teisme?
3. Jei atsakymas į 1 klausimą yra teigiamas, o į 2 klausimą – neigiamas, ar Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalimi, turint mintyje šio reglamento 20 konstatuojamąją dalį ir 6 straipsnio 1 dalį bei <...> Chartijos 47 straipsnį, reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų realią galimybę pateikti skundą institucijoje, kuri instituciniu ir funkciniu požiūriu teiktų tas pačias garantijas kaip teismas?“

Procesas Teisingumo Teisme

- 24 Pastabas Teisingumo Teismui pateikė Latvijos vyriausybė ir Komisija. M. Zakaria, kuris nei pats, nei per atstovą rašytinių pastabų nepateikė, prašė leisti pateikti pastabas per žodinę proceso dalį ir nurodė, kad pageidauja apibūdinti pagrindinėje byloje nagrinėjamo įvykio aplinkybes, ir tai, kad jo interesams atstovauja *Latvijas Cilvektiesību centrs* (Latvijos žmogaus teisių centras).
- 25 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 76 straipsnio 2 dalį teisėjui pranešėjui pasiūlius, Teismas, išklauses generalinį advokatą, gali nuspręsti nerengti teismo posėdžio, jeigu susipažinęs su per rašytinę proceso dalį pateiktais pareiškimais arba pastabomis mano, jog yra pakankamai informuotas, kad priimtų sprendimą. Pagal šio 76 straipsnio 3 dalį ši nuostata netaikoma tuo atveju, kai motyvuotą prašymą surengti teismo posėdį pateikia rašytinėje proceso dalyje nedalyvavusi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyta suinteresuotoji šalis.
- 26 Nei iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nei iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos nematyti, kad M. Zakaria interesams prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme būtų atstovavęs *Latvijas Cilvektiesību centrs*. Taigi neįrodyta, kad ši organizacija turi įgaliojimus atstovauti asmenims pagal taikytinas Latvijos proceso teisės normas, kaip numatyta Procedūros reglamento 47 straipsnio 2 dalyje
- 27 Todėl Teisingumo Teismas paprašė M. Zakaria patvirtinti, kad jis suteikė įgaliojimus *Latvijas Cilvektiesību centrs* jam atstovauti Teisingumo Teisme, ir nurodyti, pirma, ar ši organizacija pagal Latvijos teisę turi teisę atstovauti asmenims nacionaliniuose teismuose, ir, antra, ar per teismo posėdį kalbės šio centro atstovas. Kadangi M. Zakaria nepateikė atsakymo per Teisingumo Teismo nustatytą terminą ir jokia kita Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyta suinteresuotoji šalis neprašė surengti žodinės proceso dalies, Teisingumo Teismas atsisakė surengti teismo posėdį, manydamas, jog yra pakankamai informuotas, kad priimtų sprendimą.

Pirminė pastaba

- 28 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos ir Komisijos pastabų matyti, kad taikytinos Latvijos teisės nuostatos aiškinamos skirtingai, kiek tai susiję su galimybe apskusti teismui pasienio pareigūnų faktinius veiksmus ir gauti asmeninės ir neturtinės žalos, kurią šie galėjo sukelti asmeniui, atlyginimą tuo atveju, kai priimtas teigiamas administracinis sprendimas, t. y. kai leista atvykti į Latvijos teritoriją.
- 29 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip matyti iš nusistovėjusios teismo praktikos, kai Teisingumo Teismas atsako į valstybės narės teismo pagal SESV 267 straipsnį pateiktą prejudicinį klausimą, jis neturi kompetencijos aiškinti šios valstybės narės vidaus teisės (žr., be kita ko, 1993 m. spalio 12 d. Sprendimo *Vanacker ir Lesage*, C-37/92, Rink. p. I-4947, 7 punktą; 2005 m. spalio 20 d. Sprendimo *Ten Kate Holding Musselkanaal ir kt.*, C-511/03, Rink. p. I-8979, 25 punktą ir 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Wilson*, C-506/04, Rink. p. I-8613, 34 punktą).

30 Atsižvelgdamas būtent į šią aplinkybę ir į tai, kad tiksliai nežinomas Latvijos proceso teisės turinys, Teisingumo Teismas pasistengs pateikti *Augstākās tiesas Senāts* Sąjungos teisės aiškinimo gaires, kurios jam leistų įvertinti vidaus teisės normų suderinamumą su Sąjungos teise.

Dėl prejudicinių klausimų

31 Pateikdamas pirmąjį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad asmuo turi teisę pateikti skundą ne tik dėl atsisakymo leisti atvykti, bet ir dėl pažeidimų, padarytų per sprendimo leisti atvykti priėmimo procedūrą. Pateikdamas antrąjį ir trečiąjį klausimus šis teismas klausia, ar jei į 1 klausimą būtų atsakyta teigiamai, minėta teisės nuostata reikalaujama, kad valstybė narė garantuotų realią galimybę pateikti skundą teisme arba institucijoje, kuri instituciniu ir funkcinio požiūriu teikia tas pačias garantijas kaip teismas.

32 Šiuos klausimus reikia nagrinėti kartu.

33 Dėl Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalies pasakytina, kad joje numatyta, jog asmenys, kuriems buvo atsisakyta leisti atvykti, turi teisę apskūsti šį sprendimą. Pagal šią nuostatą tokie skundai nagrinėjami pagal nacionalinę teisę.

34 Reikia pridurti, kad visas Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnis yra skirtas atsisakymo leisti atvykti klausimams.

35 Kaip pažymėjo Latvijos vyriausybė ir Komisija, Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalyje nustatyta valstybių narių pareiga numatyti galimybę apskūsti tik sprendimus atsisakyti leisti atvykti.

36 Be to, atrodo, kad nei pareiškėjas pagrindinėje byloje, nei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neginčijo šios nuostatos teisėtumo.

37 Antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalyje, aiškinamoje atsižvelgiant į šio reglamento 20 konstatuojamąją dalį, jo 6 straipsnio 1 dalį bei Chartijos 47 straipsnį, numatyta valstybės narės pareiga užtikrinti realią galimybę pateikti skundą dėl tariamų pažeidimų, padarytų per sprendimo leisti atvykti priėmimo procedūrą, arba teisme, arba institucijoje, kuri instituciniu ir funkcinio požiūriu teikia tas pačias garantijas kaip teismas.

38 Kadangi šie du klausimai pateikti tik tuo atveju, jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, t. y. jei Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalyje būtų numatyta, kad asmuo turi teisę apskūsti ne tik atsisakymą leisti atvykti, bet ir pareiškėjo nurodytus šio sprendimo 11 punkte apibūdintus pažeidimus, nėra reikalo į juos atsakyti.

39 Bet kuriuo atveju sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepateikiama pakankamai informacijos apie pagrindinę bylą, visų pirma apie reikšmingas faktines aplinkybes, kad Teisingumo Teismas galėtų nustatyti, kokią reikšmę nagrinėjant šią bylą turėtų Reglamento Nr. 562/2006 6 straipsnis. Todėl Teisingumo Teismas neturi galimybių nustatyti, ar pareiškėjo pagrindinėje byloje padėtį reglamentuoja Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta, kad jos nuostatos skirtos valstybėms narėms tik tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę (šiuo klausimu žr., be kita ko, 2010 m. spalio 5 d. Sprendimo *McB.*, C-400/10 PPU, Rink. p. I-8965, 51 punktą ir 2012 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Iida*, C-40/11, 79–81 punktus).

- 40 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į pagrindinės bylos aplinkybes, turi nustatyti, ar pareiškėjo pagrindinėje byloje padėti reglamentuoja Sąjungos teisė, ir, jei taip, ar atsisakymas šiam pareiškėjui pripažinti teisę pateikti prašymus teisme pažeidžia Chartijos 47 straipsnyje pripažįstamas teises. Šiuo klausimu primintina, kad sienos apsaugos pareigūnai, vykdydami jiems pavestas pareigas, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 6 straipsnį, privalo, be kita ko, visapusiškai gerbti žmogaus orumą. Valstybės narės turi numatyti savo vidaus teisės sistemoje tinkamas teisių gynybos priemones, kuriomis, laikantis Chartijos 47 straipsnio, būtų užtikrinta asmenų, siekiančių apginti savo iš Reglamento Nr. 562/2006 6 straipsnio kylančias teises, apsauga.
- 41 Tačiau jeigu nacionalinis teismas mano, kad, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo pateiktą atsakymą į pirmąjį klausimą, ši padėtis nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, jis turės ją išnagrinėti nacionalinės teisės požiūriu, kartu atsižvelgdamas į 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytą Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, kurios šalys yra visos valstybės narės (šiuo klausimu žr. 2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Dereci ir kt.*, C-256/11, Rink. p. I-11315, 72 ir 73 punktus).
- 42 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 562/2006 13 straipsnio 3 dalyje numatyta valstybių narių pareiga nustatyti galimybę apskūsti tik sprendimus atsisakyti leisti atvykti į jų teritoriją.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 43 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 562/2006, nustatančio taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) 13 straipsnio 3 dalyje numatyta valstybių narių pareiga nustatyti galimybę apskūsti tik sprendimus atsisakyti leisti atvykti į jų teritoriją.

Parašai.